

Ecologisch nader onderzoek

Zandwinplas Didam

Onderzoek in het kader van de Wet
natuurbescherming

projectnummer 0452561.100
definitief revisie 00
28 september 2020

Ecologisch nader onderzoek

Zandwinplas Didam

Onderzoek in het kader van de Wet natuurbescherming

projectnummer 0452561.100

definitief revisie 00
28 september 2020

Auteurs

R.T. Vermoolen

Opdrachtgever

Roelofs Zandwinning B.V.
Dorpsstraat 20
7683 BJ Den Ham

Antea Group is aangesloten bij het
Netwerk Groene Bureaus

De informatie in voorliggende rapportage is (deels) afkomstig uit de NDFP en mag niet zonder toestemming van BIJ12 worden verstrekt aan derden of op enige andere wijze openbaar gemaakt worden.

datum vrijgave
29-09-2020

beschrijving revisie 00
concept

goedkeuring
S. Hammink

vrijgave
J. Fuite

Inhoudsopgave

Blz.

1	Inleiding	1
1.1	Aanleiding	1
1.2	Voornemen	3
1.3	Doel	4
1.4	Leeswijzer	5
2	Wettelijk kader	6
2.1	Algemeen	6
2.2	Wnb - soortbescherming	6
2.2.1	Soorten van de Vogelrichtlijn	6
2.2.2	Soorten van de Habitatrichtlijn	7
2.2.3	Andere soorten	7
2.2.4	Ontheffingsplicht	8
2.2.5	Zorgplicht	8
3	Methode	9
3.1	Onderzoeksgebied	9
3.2	Vogelsoorten met jaarrond beschermde nesten	9
3.2.1	Buizerd	9
3.3	Zoogdieren (bever en marterachtigen)	10
3.3.1	Bever	10
3.3.2	Das	10
3.3.3	Boom- en steenmarter	10
3.3.4	Kleine marterachtigen (bunzing, hermelijn en wezel)	11
3.4	Veldbezoeken en condities in het veld	13
4	Resultaten	14
4.1	Vogelsoorten met jaarrond beschermde nesten	14
4.2	Zoogdieren	15
4.2.1	Bever	15
4.2.2	Marterachtigen	15
4.3	Samenvatting resultaten	18
5	Effectbeoordeling	19
5.1	Effecten op vogelsoorten met jaarrond beschermde nesten	19
5.2	Effecten op marterachtigen (das, steenmarter en wezel)	20
6	Conclusies	21
7	Bronnen	22

1 Inleiding

1.1 Aanleiding

Roelofs Zandwinning B.V. is voornemens om zandwinningsactiviteiten ter hoogte van het Gat van Roelofs uit te breiden. In het kader van de voorgenomen ontwikkelingen dienen diverse haalbaarheidsonderzoeken te worden uitgevoerd. Onderzoek naar beschermde natuurwaarden vormt hier één van. De voorgenomen plannen kunnen doorgang vinden als duidelijk is dat het vast te stellen plan niet in strijd is met de Wet natuurbescherming. Daarom is in het kader van uitvoerbaarheid inzicht gewenst in de aanwezigheid van beschermde soorten (Wet natuurbescherming – onderdeel soortbescherming). Hiervoor is een natuurtoets uitgevoerd door Antea Group (Antea Group, 2020). Uit deze natuurtoets is naar voren gekomen dat nader onderzoek noodzakelijk is naar vogelsoorten met jaarrond beschermde nesten en zoogdieren (bever en marterachtigen).

In Figuur 1.1 is de ligging van het plangebied weergegeven.

Figuur 1.1. Ligging van het plangebied (geel omkaderd). Bron: Street Smart, 2019.

Het plangebied is gelegen tussen de A18, N335 (Bievankweg), Werfhout en Oud Arnhemseweg te Didam (gemeente Montferland, Provincie Gelderland).

Het noordelijk deel van het plangebied is gelegen ten noorden van de Pakopseweg en beslaat de zandwinplas Gat van Roelofs en omliggende percelen (met uitzondering van de aanwezige boerderijen). Het zuidelijk deel van het plangebied beslaat de, noordoostelijk van de zandwinplas Gat van Heijting gelegen, landbouwpercelen. Voor de begrenzing van het plangebied, zie Figuur 1.1.

In het Gat van Roelofs zijn relatief weinig waterplanten zichtbaar vanaf de oever. Het water is betrekkelijk helder, echter wordt gewaarschuwd voor algen en op een deel van het water een blauwgroene gloed waarneembaar. Een klein deel van de oevers (niet beschoeid) is begroeid met riet. Rondom de plas is vegetatie aanwezig. Het betreft algemeen voorkomende bosvegetatie met eiken, berken en in wisselende mate struikgewas, dode takken en snoeiafval. Het gebied is niet vrij toegankelijk. Desalniettemin is er een pad ontstaan wat om de plas heen loopt. In de zomerperiode wordt dit pad vrij intensief gebruikt door wandelaars, al dan niet met honden, vissers, zwemmers en een enkele (brom)fietser. Met name aan de noordzijde van de plas is dichtere begroeiing aanwezig. Aan de zuidzijde van de plas loopt een onverhard pad langs een dichtbegroeide sloot. Hier zijn algemene soorten zoals kattenstaart, akkerwinde en peen gevestigd. Aan de overzijde zijn landbouwgronden gelegen, afgeschermd door hoge vegetatie. De landbouwgronden zijn zichtbaar vanaf de zuidelijk gelegen wegen (Werfhout en Pakopseweg), het betreft intensief beheerde maisakkers. Tussen de Pakopseweg en de zandwinplas bevindt zich ook een relatief open gebied. Mogelijk hebben hier recentelijk vergravingen plaatsgevonden en/of heeft dit gebied een functie als depot vervuld.

Ook het zuidelijk gelegen deel van het plangebied bestaat deels uit landbouwgronden. Het betreft met name intensief beheerd grasland. De ligging van het Gat van Heijting is duidelijk zichtbaar in het landschap door de duidelijke afscherming met bomen en overige dichte vegetatie. Het Gat van Heijting is bereikbaar via een onverhard pad vanaf de Oud Arnhemseweg, ten zuiden van het plangebied.

Hoewel het Gat van Heijting feitelijk geen onderdeel uit maakt van het plangebied, is dit deel wel opgenomen in de gebiedsbeschrijving om een beter beeld van de omgeving van het plangebied te geven. De vegetatie rondom de plas is over het algemeen dichtbegroeid (onder andere met berken, wilgen, distels en overige algemene plantensoorten), op enkele plaatsen zijn paden ontstaan richting het water. Het water is vrij helder en onder het wateroppervlak zijn waterplanten waarneembaar. De oevers van de plas lopen geleidelijk op. Door de dichte begroeiing zijn de randen van de plas moeilijk begaanbaar. Langs en in het verlengde van de ontstane paden zijn enkele 'hotspots' met zwerfafval aanwezig.

In Figuur 1.2 is een impressie gegeven van het projectgebied.

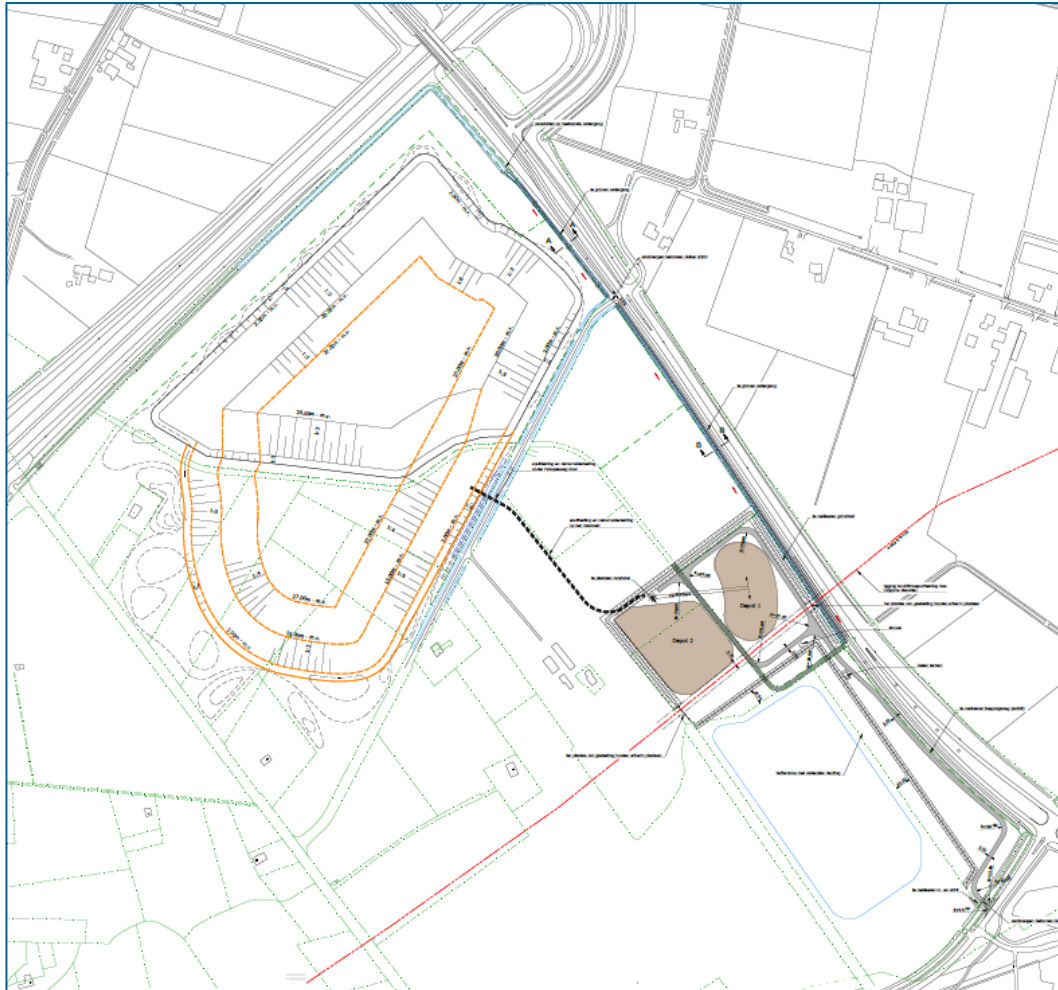

Figuur 1.2. Impressie van het plangebied.

1.2 Voornemen

De zandwinningsactiviteiten ter hoogte van het Gat van Roelofs zullen worden uitgebreid. Hiertoe zal de zandwinplas in zuidwestelijke richting worden uitgebreid, waarbij aan de randen van de uit te breiden plas circa 10 hectare natuurontwikkeling zal plaatsvinden (ca. 5,3 ha natuurvriendelijke oevers en circa 4,1 ha weide en bos). Momenteel zijn de betreffende gronden in gebruik ten behoeve van agrarische activiteiten. Ten zuidoosten van het gat van Roelofs, langs de Bievankweg, zal een grondwal, gronddepot en werkterrein worden ingericht. Zandwinning vindt plaats via een zandzuiger, waarbij met een zandwiel het gewonnen zand wordt gescheiden. Een uitrit wordt gerealiseerd op de Oud Arnhemseweg, aan de zuidzijde van het plangebied. Het betreft een ontsluiting die circa 10 jaar gehandhaafd zal worden.

Zie Figuur 1.3 voor een impressie en het ontwerp van het voornemen.

Figuur 1.3. Schets planvoornemen. Bron: Roelofs Zandwinning B.V.

1.3 Doel

Het doel van voorliggende nader onderzoek is het inzichtelijk maken van de resultaten van het nader onderzoek voor vogelsoorten met jaarrond beschermde nesten en zoogdieren (bever en marterachtigen), of verbodsbepalingen uit de Wet natuurbescherming overtreden worden en of er een noodzaak is tot het aanvragen van een ontheffing Wet natuurbescherming – onderdeel soorten.

1.4 Leeswijzer

Het rapport is als volgt opgezet:

- In hoofdstuk 2 wordt het wettelijk kader van de Wet natuurbescherming – soortbescherming beschreven. Hier wordt aan getoetst in voorliggend document;
- Hoofdstuk 3 beschrijft de methodiek van het nader onderzoek;
- In hoofdstuk 4 zijn de resultaten van het onderzoek gepresenteerd;
- In hoofdstuk 5 vindt de effectbeoordeling plaats van de in Hoofdstuk 4 gepresenteerde bevindingen;
- Hoofdstuk 6 geeft de conclusies en advies.

2 Wettelijk kader

2.1 Algemeen

De Wet natuurbescherming (hierna Wnb) heeft per 1 januari 2017 de Boswet, Flora- en faunawet en de Natuurbeschermingswet 1998 vervangen. De Wnb regelt de bescherming van Natura 2000-gebieden, bescherming van soorten en de bescherming van houtopstanden.

In de voorliggende toetsing wordt ingegaan op de bescherming van vogels en zoogdieren, verankerd in de Wet natuurbescherming. Hier zal in Hoofdstuk 5 aan getoetst worden.

2.2 Wnb - soortbescherming

In de Wnb is soortbescherming opgedeeld in categorieën. Voor elke categorie gelden verschillende verbodsbepalingen die zijn vermeld in artikel 3.1, 3.5 en 3.10 van de Wnb.

Het gaat hier om de volgende twee categorieën:

1. soorten van de Vogelrichtlijn;
2. soorten van de Habitatrichtlijn, inclusief Bijlage I en II uit Verdrag van Bern en bijlage I uit Verdrag van Bonn, met uitzondering van vogels;
3. 'andere soorten' (onderdeel A 'fauna' en onderdeel B 'flora').

De verbodsbepalingen en ontheffingsgronden voor de eerste twee categorieën komen rechtstreeks uit de Vogel- en Habitatrichtlijn. De derde categorie vindt zijn oorsprong in de nationale wetgeving. Bij voorliggende toetsing wordt tevens beoordeeld of soorten met jaarrond beschermde nesten aanwezig zijn in het plangebied. Hierbij wordt een onderscheid gemaakt tussen jaarrond beschermde nesten (categorie 1 t/m 4) en mogelijk jaarrond beschermde nesten (categorie 5). Onderstaand worden de verbodsbepalingen uit de Wnb per categorie uiteengezet.

2.2.1 Soorten van de Vogelrichtlijn

Voor Vogelrichtlijnsoorten is het verboden om in het wild levende vogels te doden of te vangen, opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van vogels te vernielen, te beschadigen, te rapen of nesten van vogels weg te nemen. Daarnaast is het verboden vogels opzettelijk te storen. Dit laatste verbod geldt niet voor een aantal vogelsoorten, indien de storing niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding en het nest zelf zijn functionaliteit behoudt.

Artikel 3.1 Wet natuurbescherming Vogelrichtlijn soorten

1. Het is verboden opzettelijk van nature in Nederland in het wild levende vogels van soorten als bedoeld in artikel 1 van de Vogelrichtlijn te doden of te vangen.
2. Het is verboden opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van vogels als bedoeld in het eerste lid te vernielen of te beschadigen, of nesten van vogels weg te nemen.
3. Het is verboden eieren van vogels als bedoeld in het eerste lid te rapen en deze onder zich te hebben.
4. Het is verboden vogels als bedoeld in het eerste lid opzettelijk te storen.
5. Het verbod, bedoeld in het vierde lid, is niet van toepassing indien de storing niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort.

2.2.2 Soorten van de Habitatrictlijn

Voor soorten van artikel 3.5 (Habitatrictlijn, Bern en Bonn) is het eveneens verboden om in het wild levende dieren en planten in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te doden of te vangen, opzettelijk eieren van dieren te vernielen of te rapen. Voortplantings- of rustplaatsen mogen niet beschadigd of vernield worden. Daarnaast geldt er een verbod op om planten behorend bij artikel 3.5 te plukken, verzamelen, af te snijden, te onwortelen of te vernielen. Dieren behorend bij artikel 3.5 mogen niet opzettelijk verstoord worden, ook niet als er geen wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding.

Artikel 3.5 Wet natuurbescherming Europees beschermde soorten

1. Het is verboden in het wild levende dieren van soorten, genoemd in bijlage IV, onderdeel a, bij de Habitatrictlijn, Bijlage II bij het Verdrag van Bern of bijlage I bij het Verdrag van Bonn, in hun natuurlijk verspreidingsgebied opzettelijk te doden of te vangen.
2. Het is verboden dieren als bedoeld in het eerste lid opzettelijk te verstoren.
3. Het is verboden eieren van dieren als bedoeld in het eerste lid in de natuur opzettelijk te vernielen of te rapen.
4. Het is verboden de voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren als bedoeld in het eerste lid te beschadigen of te vernielen.
5. Het is verboden planten van soorten, genoemd in bijlage IV, onderdeel b, bij de Habitatrictlijn of bijlage I bij het Verdrag van Bern, in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te onwortelen of te vernielen.

2.2.3 Andere soorten

Naast de Europees aangewezen beschermde flora en fauna, is er in Nederland ook een Nationale soortenlijst gemaakt die niet gedekt wordt door de Vogel- en Habitatrictlijn, Verdrag van Bern of Verdrag van Bonn. Deze soorten zijn opgenomen in bijlage A en B van de Wnb, zie ook Bijlage 1 van de bijgevoegde Natuurtoets (de Natuurtoets is bijgevoegd in Bijlage 1). Voor soorten in bijlage A Wnb geldt een verbod op opzettelijk doden of vangen van dieren, opzettelijk beschadigen of vernielen van vaste voortplantings- of rustplaatsen van dieren. Voor soorten in bijlage B Wnb geldt een verbod op opzettelijk plukken, verzamelen, afsnijden, vernielen en onwortelen van planten.

Met betrekking tot de 'andere soorten' zijn per provincie beleidsregels opgesteld waarin voor een deel van deze soorten vrijstelling is verleend. De grond waarop deze vrijstelling geldt verschilt per provincie en hoeft dus niet in alle situaties van toepassing te zijn. Vrijstelling op basis van ruimtelijke inrichting of ontwikkeling is een geldige reden in alle provincies.

Artikel 3.10 Wet natuurbescherming Overig beschermde soorten

1. Onverminderd [artikel 3.5](#), eerste, vierde en vijfde lid, is het verboden:
 - a. in het wild levende zoogdieren, amfibieën, reptielen, vissen, dagvlinders, libellen en kevers van de soorten, genoemd in de bijlage, [onderdeel A](#), bij deze wet, opzettelijk te doden of te vangen;
 - b. de vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren als bedoeld in onderdeel opzettelijk te beschadigen of te vernielen, of
 - c. vaatplanten van de soorten, genoemd in de bijlage, [onderdeel B](#), bij deze wet, in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te onwortelen of te vernielen.

2.2.4 Ontheffingsplicht

Indien bij het voornemen negatieve effecten op bovengenoemde soorten niet kunnen worden voorkomen, dan dient een ontheffing aangevraagd te worden bij het bevoegd gezag. In dit geval de provincie Gelderland. Om bij voorliggend voornemen inzichtelijk te krijgen of dit aan de orde is, is voorliggend onderzoek uitgevoerd.

2.2.5 Zorgplicht

In de Wet natuurbescherming is in [artikel 1.11](#) de zorgplicht opgenomen. De zorgplicht houdt in dat planten en dieren niet onnodig vernield/gedood of verstoord mogen worden. Dit betekent dat handelingen (of het nalaten hiervan) waarvan men weet, of redelijkerwijs kan vermoeden, dat ze nadelig zijn voor planten en/of dieren niet mogen worden uitgevoerd. Wanneer dergelijke handelingen toch uitgevoerd moeten worden, moeten maatregelen, voor zover dit in redelijkheid kan, worden genomen om de nadelige gevolgen te voorkomen of zoveel mogelijk te beperken. Er dient bijvoorbeeld zo gewerkt te worden dat dieren kunnen ontsnappen en het kan nodig zijn om soorten te verplaatsen (bijvoorbeeld planten en amfibieën). Deze algemene zorgplicht geldt voor elke soort en elk individu in Nederland.

3 Methode

In dit hoofdstuk wordt per soort de methodiek van het nader onderzoek besproken. Paragraaf 3.1 geeft het onderzoeksgebied weer, paragraaf 3.2 tot en met 3.4 geven de methodieken van het onderzoek per soort(groep) weer. In paragraaf 3.5 worden de veldbezoeken en de bijbehorende weersomstandigheden weergegeven.

3.1 Onderzoeksgebied

In onderstaande Figuur (Figuur 3.1) is het totale onderzoeksgebied weergegeven waar in 2020 de nadere onderzoeken zijn uitgevoerd en waar voorliggend document betrekking op heeft. In de hiernavolgende paragrafen wordt per methode aangegeven waar specifiek in het onderzoeksgebied het nader onderzoek is uitgevoerd of waar de materialen geplaatst zijn.

Figuur 3.1. Onderzoeksgebied (groen omlijnd) nader onderzoek. Bron ondergrond: Qgis.

3.2 Vogelsoorten met jaarrond beschermde nesten

3.2.1 Buizerd

Uit de Natuurtoets (Antea Group, 2020) is gebleken dat het onderzoek naar de jaarrond beschermde soorten zich dient te richten op buizerd. De methode voor het inventariseren is grotendeels gebaseerd op het kennisdocument van de buizerd (BIJ12, 2017a).

Om de aanwezigheid van een nest of rustplaats van een buizerd aan te tonen zijn vier gerichte veldbezoeken uitgevoerd na zonsopkomst in de periode maart tot en met half mei, met een

tussenperiode van minimaal 10 dagen. Voor half april (voor de bladgroei) is de opgaande beplanting binnen het onderzoeksgebied geïnspecteerd op de aanwezigheid van (bewoonde) nesten. Tijdens de inventarisatie is tevens in beeld gebracht waar welke elementen van de functionele leefomgeving (anders dan nestlocaties) zich bevinden. Afwezigheid van broedende buizerds kan worden aangetoond, als er tijdens vier gerichte veldbezoeken in de periode maart tot half mei geen aanwezigheid kan worden aangetoond. De inventarisaties hebben tijdens goede omstandigheden (zoals weersomstandigheden, moment op de dag) plaatsgevonden en met een tussenperiode van minimaal 10 dagen.

3.3 Zoogdieren (bever en marterachtigen)

Uit de Natuurtoets (Antea Group, 2020) is gebleken dat het onderzoek naar zoogdieren zich dient te richten op bever en de marterachtigen das, steen- en boommarter, bunzing, hermelijn en wezel (drie laatstgenoemde soorten vormen de groep kleine marterachtigen).

3.3.1 Bever

De methode voor het inventariseren is grotendeels gebaseerd op het kennisdocument van de bever (BIJ12, 2017b). Het aantonen van de aanwezigheid van de bever kan op basis van de sporen die ze achterlaten. De meest optimale periode hiervoor is in maart en april. In deze periode kunnen vraatsporen aan bomen en struiken, burchten en geurplekken duidelijk worden waargenomen. Derhalve hebben in de periode maart-april twee veldbezoeken plaatsgevonden. Daarnaast heeft in de zomer controle van sporen plaatsgevonden langs cultuurgewassen grenzend aan de waterplassen. Aangenomen kan worden dat er geen bevers in het gebied aanwezig zijn als er geen actieve beversporen zijn aangetroffen bij twee inventarisatieronden in de meest optimale perioden (maart-april en zomer).

3.3.2 Das

De methode voor het inventariseren is grotendeels gebaseerd op het kennisdocument van de das (BIJ12, 2017c). Het aantonen van de aanwezigheid van de das is conform protocol van BIJ12 op basis van de sporen die ze achter laten in combinatie met cameravallen op strategische locaties. Hierbij wordt gelet op de aanwezigheid van burchten en sporen zoals graafactiviteiten, wissels (looproutes), haar aan prikkeldraad, mestputjes en vraatsporen. De optimale periode voor met name het sporenonderzoek is van september tot en met mei, waarbij rekening gehouden wordt met mindere activiteit van dassen tijdens koude perioden. Het gebruik van een burcht kan tevens worden aangetoond met behulp van cameravallen. De afwezigheid van dassen kan worden aangenomen als bekend is dat een burcht al vijf jaar niet in gebruik is of als na drie veldinventarisaties gericht op dassen onder goede omstandigheden en voldoende verspreid over het jaar uitgevoerd, geen aanwijzingen zijn gevonden dat de das aanwezig is in het gebied. In Figuur 3.3 (volgende pagina) zijn de posities van de cameravallen (in totaal zes boomcams en zes struikrovers) verspreid over het onderzoeksgebied weergegeven.

3.3.3 Boom- en steenmarter

Voor beide soorten is de gunstige periode van onderzoek medio maart t/m augustus. Om vast te stellen of het plangebied deel uit maakt van het territorium van boommarter en steenmarter wordt nader onderzoek uitgevoerd door middel van cameravallen. De camera's zijn gedurende 6 weken geplaatst en vervolgens in meerdere veldbezoeken uitgelezen. Daarnaast is gekeken naar sporen die wijzen op de mogelijke aanwezigheid van marters in het plangebied. In Figuur 3.3 zijn de

posities van de cameravallen (in totaal zes boomcams en zes struikrovers) verspreid over het onderzoeksgebied weergegeven.

3.3.4 Kleine marterachtigen (bunzing, hermelijn en wezel)

Onderzoek naar de wezel, hermelijn en bunzing in het projectgebied kan conform protocol gedurende een onderzoek van 4 weken in het actieve seizoen (maart t/m augustus). Buiten het actieve seizoen, wanneer er een lagere trefkans is, is volgens protocol een onderzoeksperiode van 12 weken benodigd. Voor het onderzoek is gebruik gemaakt van vijf struikrovers verdeeld over de drie locaties. Dit is conform protocol de benodigde hoeveelheid gezien de oppervlakte van het onderzoeksgebied en biedt de meeste trefkans indien de soorten aanwezig zijn. De apparatuur moet worden ingezet in de landschapselementen met de grootste trefkans. Gedurende het onderzoek wordt om de week (in het actieve seizoen) of 2 weken (buiten het actieve seizoen) de locatie bezocht om de apparatuur te controleren, gegevens uit te lezen en indien nodig lokstof te versen.

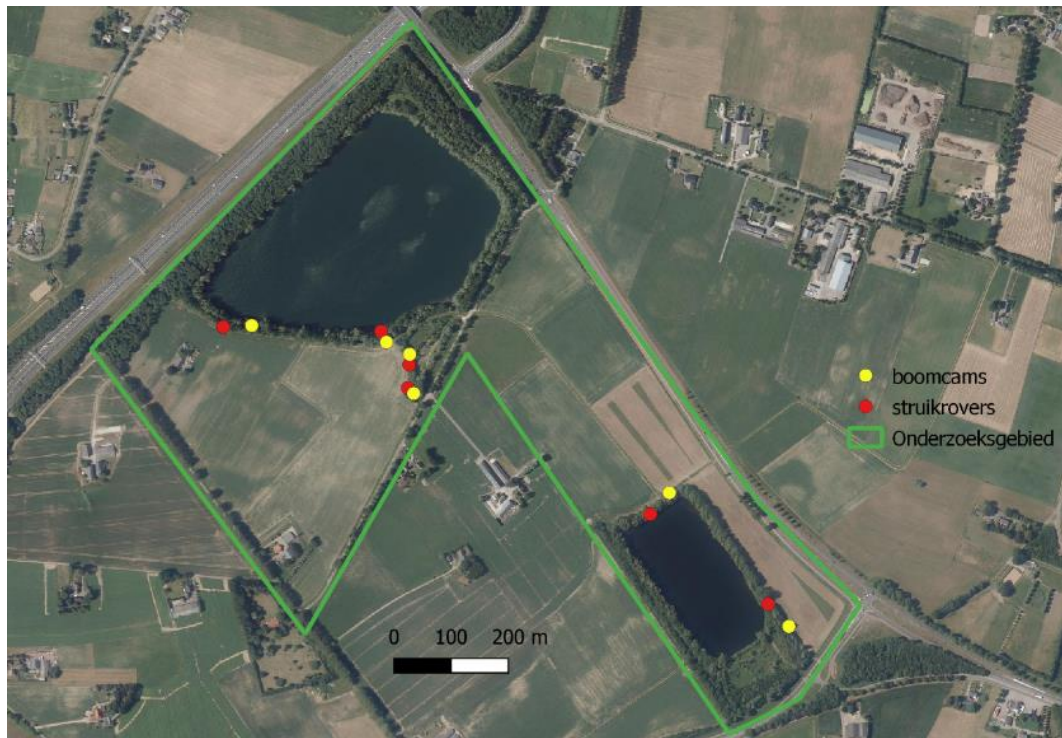
Het nader onderzoek naar kleine marterachtigen is uitgevoerd op basis van de Handreiking Kleine Marters in relatie tot soortbescherming van de provincie Noord-Brabant (Bouwens S., 2017). Hierin wordt gesteld dat in het actieve seizoen van kleine marterachtigen (maart t/m augustus) cameravallen moeten worden geplaatst in de meest kansrijke landschapselementen. Voor het onderzoek zijn speciaal voor wezel en hermelijn cameravallen gebruikt in een kokerbehuizing die aan één kant open is (de struikrover). Voor bunzing zijn cameravallen zonder (grote) behuizing gebruikt, welke tevens voor das, boom- en steenmarter gebruikt zijn. De struikrovers zijn op de grond geplaatst, de overige cameravallen zijn aan bomen bevestigd. Enkel in de struikrover is lokvoer (blik sardientjes) aangebracht om de trefkans te verhogen.

Op basis van het totale oppervlak van het gebied waarbinnen daadwerkelijk werkzaamheden worden uitgevoerd (zie Figuur 1.2), zijn in totaal twaalf cameravallen (waarvan zes struikrovers) geplaatst door een ter zake kundig ecooloog van Antea Group. De cameravallen zijn op strategische locaties in de meest kansrijke landschapselementen geplaatst waardoor de trefkans voor het vastleggen van alle marterachtigen zo groot mogelijk is gemaakt. Het onderzoek naar marterachtigen heeft plaatsgevonden in de periode begin april – begin juni 2020 (in totaal acht weken), geheel binnen de optimale onderzoeksperiode maart tot en met augustus voor kleine marterachtigen. Voor de optimale onderzoeksperiode voor kleine marterachtigen geldt een minimale onderzoeksinspanning van zes weken, daarbuiten een onderzoeksinspanning van twaalf weken. Voor das is de optimale periode voor het plaatsen van cameravallen het gehele jaar. Voor boommarter en steenmarter geldt dat de cameravallen geplaatst zijn in de periode waarin ze jongen hebben (in deze periode is dan ook veel voedsel benodigd).

In Figuur 3.2 zijn foto's van geplaatste cameravallen weergegeven en in Figuur 3.3 zijn de locaties van de cameravallen verspreid over het onderzoeksgebied weergegeven.

Figuur 3.2. Foto's van enkele geplaatste cameravallen binnen het onderzoeksgebied.

Figuur 3.3. Locaties cameravallen. Bron ondergrond: Qgis.

3.4 Veldbezoeken en condities in het veld

Tabel 3.1. Data en weersomstandigheden van de soortgerichte inventarisaties in het onderzoeksgebied.

Datum	Tijd	Soort(groep) en methode	Weersomstandigheden
26-03-2020	09:30 – 13:15	- Nesteninventarisatie jaarrond beschermde nesten - Sporenonderzoek bever en das	Onbewolkt, windkracht 3, 5-10 °C
02-04-2020	12:00 – 16:00	Plaatsing cameravallen	
16-04-2020	10:50 – 14:00	- Nesteninventarisatie jaarrond beschermde nesten - Sporenonderzoek bever en das	Licht bewolkt, windkracht 2, 13-20 °C
28-04-2020	12:00 – 15:00	- Controle (jaarrond beschermde) nesten - Sporenonderzoek marterachtigen	Geheel bewolkt, windkracht 2, 11-13 °C
12-05-2020	11:00 – 14:30	- Controle (jaarrond beschermde) nesten - Sporenonderzoek marterachtigen	Half bewolkt, windkracht 2, 7-12 °C
03-06-2020	09:00 – 13:00	Weghalen cameravallen	
17-07-2020	09:30 – 12:40	- Controle (jaarrond Beschermde) nesten - Sporenonderzoek bever	Zwaar bewolkt, windkracht 1, 16-20 °C

4 Resultaten

4.1 Vogelsoorten met jaarrond beschermde nesten

In Figuur 4.1 hieronder zijn de resultaten weergegeven van het onderzoek naar vogelsoorten met jaarrond beschermde nesten.

Figuur 4.1. Locaties aangetroffen nesten van zwarte kraai en waargenomen vogelsoorten met jaarrond beschermde nesten. Bron ondergrond: Qgis.

Gedurende de eerste twee inventarisaties (26 maart en 16 april) zijn alle aanwezige (grotere) takkennesten binnen het onderzoeksgebied in kaart gebracht. Dit betroffen allen nesten van zwarte kraai. Hierbij zijn twee door zwarte kraai bezette nesten aangetroffen. De nesten die (nog) niet bezet waren tijdens deze inventarisaties zijn in de daaropvolgende inventarisaties onderzocht op (nieuwe) bezetting door zwarte kraaien, roofvogels en/of ransuil. Deze nesten zijn echter gedurende de onderzoeksperiode niet bezet geraakt. Tijdens de laatste inventarisatie in juli, na de uitvliegperiode van zwarte kraaien uit het eerste legsel, zijn ook de (eerder) door zwarte kraai bezette nesten onderzocht op de aanwezigheid van broedende vogels. Dit zonder resultaat. De aanwezigheid van jaarrond beschermde nesten van broedende roofvogels en ransuil binnen het onderzoeksgebied is hierdoor uitgesloten.

Tijdens de inventarisaties zijn in de nabijheid van het onderzoeksgebied wel territoriale roofvogels aangetroffen. Dit betrof een baltsend mannetje buizerd op 26 maart ten noorden van het onderzoeksgebied (boven de bosschage in het klaverblad van afslag Didam langs de A18), een baltsend paar boven het bos ten zuiden van de N812 op 16 april waarvan beide oudervogels regelmatig in de bomen langs het Gat van Heijting aangetroffen werden tijdens de overige inventarisaties en op 17 juli hier tevens ook een om voedsel bedelend uitgevlogen jong. Op 17 juli werd een alarmerend paar buizerds aangetroffen ten zuiden van de splitsing Pakopseweg-Werfhout. Daarnaast zijn tijdens elke inventarisatie solitaire buizerds waargenomen binnen het onderzoeksgebied, met name in de rand van beide plassen, zonder territoriaal gedrag.

Op 17 juli werd ook een paartje wespindief waargenomen, gezamenlijk vliegend langs het Gat van Heijting in noordelijke richting. Even later werd één van deze vogels baltsend ('vlinderend') waargenomen boven het bos ten zuiden van de N812, ten zuiden van het onderzoeksgebied.

Op basis van bovenstaande kan geconcludeerd worden dat het onderzoeksgebied onderdeel van het foerageergebied vormt voor buizerds en wespindief broedend in de (directe) omgeving.

4.2 Zoogdieren

4.2.1 Bever

Tijdens de inventarisaties in maart, april en juli zijn binnen het onderzoeksgebied geen sporen (vraat- en knaagsporen, pootafdrukken) en/of burchten aangetroffen van bever. Op basis hiervan wordt de aanwezigheid van bever binnen het onderzoeksgebied uitgesloten.

4.2.2 Marterachtigen

Gedurende acht weken zijn om de twee-drie weken de cameravallen uitgelezen van zowel de boomcams als de struikrovers. Das, steenmarter en wezel zijn op meerdere dagen geregistreerd op meerdere cameravallen. Das en steenmarter op camerabeeld van boomcams, waarbij das in totaal vijf keer op vier verschillende boomcams is geregistreerd. Wezel is enkel aangetroffen op camerabeeld van struikrovers. Van overige marterachtigen zijn geen registraties dan wel waarnemingen gedaan.

In Figuur 4.1. zijn de locaties van de waarnemingen weergegeven.

Figuur 4.1. Locaties waarnemingen van das, steenmarter en wezel. Bron ondergrond: Qgis.

Er zijn tijdens de inventarisaties in maart-mei geen dassenburchten aangetroffen binnen het onderzoeksgebied. De aanwezigheid van verblijfplaatsen van das binnen het onderzoeksgebied is hiermee uitgesloten. Op basis van de ruimtelijke verspreiding van de registraties op de camerabeelden wordt aangenomen dat het gehele onderzoeksgebied onderdeel uitmaakt van het foerageergebied van das. Tijdens het inventarisatie seizoen bestonden de percelen ten oosten en noorden van het Gat van Heijting uit graslandpercelen, de overige percelen binnen het onderzoeksgebied uit akkergewassen waaronder mais.

Tijdens de eerste inventarisatieronde in maart werd een konijnenhol gevonden in de zuidrand van het ruige terreintje tussen het Gat van Roelofs en de Pakopseweg. Deze leek door een klein zoogdier (grootte konijn/(steen)marter) belopen te worden, gelet op de doorgangsgrootte door spinsel voor de opening van het hol en nagelkrassen in het zand voor en in de opening. Echter door het ontbreken van overige sporen (uitwerpselen, prenten) kon niet worden bepaald welke soort het hier betrof. De boomcam die op de opening van het hol is gezet heeft geen resultaat opgeleverd. Uit latere controles ter plaatse leek het hol dan ook niet meer belopen te worden. Vanwege het geheel ontbreken van konijn op alle camerabeelden (enkel hazen) is niet geheel uitgesloten dat een steenmarter gebruik heeft gemaakt van dit hol voorafgaand aan de onderzoeksperiode. Op de camerabeelden van de nabije boomcams is steenmarter veelvuldig geregistreerd, verspreid over de gehele onderzoeksperiode.

Wezel is bij meerdere struikrovers waargenomen langs de zuidrand van het Gat van Roelofs. Verwacht wordt dat wezel een vaste verblijfplaats heeft in de zuidrand en/of het ruige terreintje tussen het Gat van Roelofs en de Pakopseweg.

In Figuur 4.2. zijn de camerabeelden weergegeven waarop de aangetroffen marterachtigen te zien zijn.

Figuur 4.2. Camerabeelden marterachtigen. Van boven naar onderen; das, steenmarter en wezel.

4.3 Samenvatting resultaten

Uit het onderzoek is naar voren gekomen dat enkele beschermde soorten aanwezig zijn in het onderzoeksgebied. Tabel 4.1 geeft aan welke soorten aanwezig zijn en welke functie het plangebied vervuld voor deze soorten.

Tabel 4.1: Resultaten nader onderzoek zandwinplas Didam.

Soort	Functie plangebied
Buizerd	Foerageergebied
Wespendief	Foerageergebied
Das	Foerageergebied
Steenmarter	Foerageergebied, mogelijke verblijfplaatsen
Wezel	Foerageergebied, mogelijke verblijfplaatsen

In hoofdstuk 5 worden effecten op de soorten uit tabel 4.1 als gevolg van het voorgenomen plan besproken.

5 Effectbeoordeling

Uit het onderzoek is gebleken dat in het onderzoeksgebied vogelsoorten met jaarrond beschermde nesten (buizerd en wespandief) en marterachtigen (das, steenmarter en wezel), aanwezig zijn. In dit hoofdstuk worden deze bevindingen getoetst aan de Wet natuurbescherming en wordt ingegaan op de benodigde vervolgstappen ten aanzien van de Wet natuurbescherming.

De zandwinplas zal in zuidwestelijke richting worden uitgebreid, waarbij aan de randen van de uit te breiden plas circa 10 hectare natuurontwikkeling zal plaatsvinden (ca. 5,3 ha natuurvriendelijke oevers en circa 4,1 ha weide en bos). Momenteel zijn de betreffende gronden in gebruik ten behoeve van agrarische activiteiten. Ten zuidoosten van het gat van Roelofs, langs de Bievankweg, zal een grondwal, gronddepot en werkterrein worden ingericht. Zandwinning vindt plaats via een zandzuiger, waarbij met een zandwiel het gewonnen zand wordt gescheiden. Een uitrit wordt gerealiseerd op de Oud Arnhemseweg, aan de zuidzijde van het plangebied. Het betreft een tijdelijke ontsluiting die circa 10 jaar gehandhaafd zal worden.

De volgende biotopen worden beïnvloed door het voornemen:

Gat van Roelofs en aangrenzende percelen:

- *De vegetatie aan de zuidelijke rand van het Gat van Roelofs wordt verwijderd;*
- *De oevers aan de zuidrand van het Gat van Roelofs worden heringericht als natuurvriendelijke oevers na uitbreiding van de plas;*
- *De natuurwaarden van het gebied worden vergroot;*
- *De zandwinningsactiviteiten van het Gat van Roelofs worden uitgebreid;*
- *Een spuitleiding en retourwaterleiding worden aangelegd richting het zuidelijk deel van het plangebied;*

Zuidelijk gelegen percelen nabij Gat van Heijting:

- *De agrarische percelen ten noorden van het Gat van Heijting wordt ingericht als grondwal en gronddepots en er wordt een zandwiel geplaatst;*
- *Het agrarische perceel ten oosten van het Gat van Heijting wordt ingericht als toegangsweg, met een in- en uitrit richting de Oude Arnhemseweg.*

5.1 Effecten op vogelsoorten met jaarrond beschermde nesten

Territoriale buizerds en wespandief zijn in de directe omgeving van het plangebied waargenomen. Het is daardoor te verwachten dat het plangebied deel uitmaakt van het foerageergebied van deze soorten. Er zijn geen verblijfplaatsen aangetroffen.

Als gevolg van het plan gaat een deel van het foerageergebied verloren. Met het voornemen zal echter ook natuurontwikkeling plaatsvinden (natuurvriendelijke oevers, weide en bos) op landbouwpercelen. De toename van het oppervlak aan randvegetatie (oevers, overgangen weide en bos) zal leiden tot een hoger voedselaanbod voor buizerd en wespandief op een kleiner oppervlak. De verwachting hierbij is dat het voedselaanbod per saldo er niet op achteruit gaat voor deze soorten binnen het plangebied. Negatieve effecten voor buizerd en wespandief worden hierdoor uitgesloten.

5.2 Effecten op marterachtigen (das, steenmarter en wezel)

Das, steenmarter en wezel zijn binnen het plangebied waargenomen. Voor das vormt het plangebied enkel foerageergebied. Verwacht wordt dat wezel en mogelijk steenmarter vaste verblijfplaatsen binnen het plangebied hebben.

Met het voornemen gaat een deel van het foerageergebied voor de das verloren. De dichtstbijzijnde geschikte locatie voor een dassenburcht is het bosgebied ten zuiden van de N812. De aanwezigheid van een dassentunnel onder de N812 ter hoogte van het bosgebied doet vermoeden dat hier daadwerkelijk dassen huizen. Gezien de afstand van meer dan 500 meter tussen het bosgebied en de dichtstbijzijnde voorgenomen ontwikkelingen (gronddepots ten noorden van het Gat van Heijting) wordt verwacht dat er geen primair leefgebied (zoals bemest en kortgehouden grasland en maispercelen) voor dassen als gevolg van het voornemen verloren gaat. Daarnaast blijft er voldoende alternatief foerageergebied voorhanden en vindt er natuurontwikkeling plaats wat goede foerageermogelijkheden kan bieden voor dassen. Het voedselaanbod voor in de omgeving verblijvende dassen zal niet zodanig verminderd worden dat de gunstige staat van instandhouding van de lokale populatie dassen in gevaar komt.

Naast das zijn ook steenmarter en wezel aangetroffen in het onderzoek. Aanwezigheid van verblijfplaatsen kan, gezien de waarnemingen en kennis van het territorium van deze soorten, niet worden uitgesloten. Derhalve kunnen met het voornemen verblijfplaatsen en essentieel foerageergebied voor steenmarter en wezel verloren gaan. Dit is in strijd met de verbodsbepalingen van Wet natuurbescherming (artikel 3.10 Wnb). Om het plan mogelijk te maken is een ontheffing Wnb (soortbescherming) noodzakelijk voor steenmarter en wezel.

6 Conclusies

In het plangebied is volgens de geldende protocollen in 2020 onderzoek uitgevoerd naar het voorkomen en het gebruik van het gebied door vogelsoorten met jaarrond beschermde nesten (roofvogels), bever en marterachtigen (das, boom-/steenmarter, bunzing, hermelijn en wezel).

- ❖ Tijdens dit onderzoek is gebleken dat (mogelijk) essentieel (in de Wet natuurbescherming beschermd) leefgebied voorkomt van steenmarter en wezel.

Door het voornemen wordt het leefgebied aangetast van steenmarter en wezel en kunnen mogelijk verblijfplaatsen verloren gaan. Daardoor veroorzaakt het voornemen een overtreding van de in de Wet natuurbescherming genoemde verbodsbepalingen. Voor de soorten betekent dit dat voor de voorgenomen werkzaamheden een ontheffing nodig is in het kader van de Wet natuurbescherming (onderdeel soortbescherming).

Er kan echter voor gekozen om geen ontheffing aan te vragen door te werken volgens een geldige, goedgekeurde gedragscode waaronder de gedragscode Zorgvuldig Winnen. Deze gedragscode stamt af uit de periode van de Flora- en faunawet en de geldigheid van deze gedragscode is verlengd, totdat er een nieuwe gedragscode is vallend onder de Wnb. In deze gedragscode geldt een algehele vrijstelling van de verbodsbepalingen voor wezel (zogenaamde tabel 1 soort in de Flora- en faunawet) en voor steenmarter vrijstelling van artikel 8 tot en met 12 van de Flora- en faunawet (zogenaamde tabel 2 soort). Of deze gedragscode daadwerkelijk gehanteerd kan worden dient contact opgenomen te worden met het bevoegd gezag (in dit geval de provincie Gelderland).

Indien er niet voor gekozen wordt om gebruik te maken van een geldige, goedgekeurde gedragscode, dan dient er een ontheffing aangevraagd te worden bij het bevoegd gezag). Voordat de ontheffing verleend kan worden dient onder meer aangetoond te worden dat de voorgenomen ontwikkeling niet leidt tot een achteruitgang van de gunstige staat van instandhouding van wezel en steenmarter. Om deze reden dienen soortspecifieke maatregelen voorafgaand aan, tijdens en na de werkzaamheden getroffen te worden (zowel maatregelen in het kader van de zorgplicht als maatregelen die het behouden van de gunstige staat van instandhouding garanderen). Deze maatregelen dienen in een mitigatieplan en/of bij de ontheffingsaanvraag (samen met de zorgplicht maatregelen) verder uitgewerkt te worden. Wanneer voldaan wordt aan de soortspecifieke maatregelen, vinden er geen effecten plaats op de gunstige staat van instandhouding van de betreffende soorten. Onder meer onder deze voorwaarden kan het bevoegd gezag een ontheffing voor de voorgenomen ontwikkelingen afgeven.

7 Bronnen

Antea Group, 2020. Natuurtoets Zandwinplas Didam, projectnummer 0452651.100 rev.02
20 februari 2020.

BIJ12, 2017a. Kennisdocument buizerd (versie juli 2017).

BIJ12, 2017b. Kennisdocument bever (versie juli 2017).

BIJ12, 2017c. Kennisdocument das (versie juli 2017).

Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, 2009. Aangepaste lijst jaarrond
beschermde vogelnesten ontheffing Flora- en faunawet ruimtelijke ingreep. Augustus 2009.

Zoogdiervereniging, 2017. Handreiking Kleine Marters in relatie tot soortbescherming. *Provincie
Noord-Brabant.*

Overig:

www.sovon.nl (soortinfo en telrichtlijnen buizerd, wespandief, sperwer, boomvalk en ransuil)

Over Antea Group

Van stad tot land, van water tot lucht; de adviseurs en ingenieurs van Antea Group dragen in Nederland sinds jaar en dag bij aan onze leefomgeving. We ontwerpen bruggen en wegen, realiseren woonwijken en waterwerken. Maar we zijn ook betrokken bij thema's zoals milieu, veiligheid, assetmanagement en energie. Onder de naam Oranjewoud groeiden we uit tot een allround en onafhankelijk partner voor bedrijfsleven en overheden. Als Antea Group zetten we deze expertise ook mondiaal in. Door hoogwaardige kennis te combineren met een pragmatische aanpak maken we oplossingen haalbaar én uitvoerbaar. Doelgericht, met oog voor duurzaamheid. Op deze manier anticiperen we op de vragen van vandaag en de oplossingen van de toekomst. Al meer dan 60 jaar.

Contactgegevens

Zutphenseweg 31D
7418 AH DEVENTER
Postbus 321
7400 AH DEVENTER
T. 06 22 99 03 12
E. stephan.hammink@anteagroup.com

www.anteagroup.nl

Copyright © 2020

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar worden gemaakt door middel van druk, fotokopie, elektronisch of op welke wijze dan ook, zonder schriftelijke toestemming van de auteurs.